

**Міністерство освіти і науки України
Полтавський державний аграрний університет
Кафедра менеджменту ім. І. А. Маркіної
ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН України
ГО «Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку»
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Сумський національний аграрний університет
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Дніпровський державний аграрно-економічний університет**

Матеріали

***X Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
«Управління ресурсним забезпеченням господарської
діяльності підприємств реального сектору економіки»***

**13 листопада 2025 року
м. Полтава**

УДК 330.15:334.723
ББК 65.291.5

Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємств реального сектору економіки : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 13 листопада 2025 р. Полтава : ПДАУ, 2025. 289 с.

У матеріалах конференції розглядаються аспекти методології і практики управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємств реального сектору економіки.

Збірник розрахований на науково-педагогічних працівників, аспірантів, здобувачів вищої освіти, фахівців-практиків.

Матеріали друкуються мовою оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.

*Д. Шиян, д.е.н., професор
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
С. Севрюкова, PhD з економіки, доцент
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»*

УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИТРАТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних умовах господарювання питання ефективності витрат у сільськогосподарських підприємствах набуває особливої ваги. Зростання цін на енергоресурси, добрива та технічні засоби підвищує ризики нерационального використання фінансових ресурсів, що безпосередньо впливає на конкурентоспроможність підприємств аграрного сектору. Управління ризиками ефективності витрат дозволяє мінімізувати можливі негативні наслідки та забезпечити стабільність виробничих процесів.

Серед ключових ризиків ефективності витрат виділяють: коливання цін на матеріально-технічні ресурси; сезонні та кліматичні фактори, що впливають на собівартість; зростання витрат на оплату праці при обмежених фінансових можливостях; неефективне використання інвестицій у технічне переоснащення та цифровізацію. Для зниження ризиків доцільним є застосування сучасних методів управління: сценарного аналізу, Agile-менеджменту для адаптивного планування витрат, системи контролю витрат у режимі реального часу. Важливим напрямом виступає впровадження системи моніторингу витрат, що базується на принципах прозорості та оперативного зворотного зв'язку між виробничими підрозділами.

Для того щоб зрозуміти яка фактична ситуація була з рівнем ефективності витрат у сільськогосподарських підприємствах Харківської області було вирішено провести аналіз рівня їх ефективності при виробництві пшениці у 2024 році. Статистична база охоплювала дані 218 підприємств що дало можливість провести статистично надійний аналіз досліджуваних процесів. Вся сукупність була поділена на чотири групи з рівнем витрат від 15000 грн/га до більше 35000 грн/га. Відповідні дані наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Вплив рівня витрат на їх ефективність при виробництві пшениці у сільськогосподарських підприємствах Харківської області у 2024 році

Витрати на 1 га, грн	Кількість підприємств	Витрати на 1 га, грн	Урожайність, ц/га	Посівна площа, га	Доходи на 1 га, грн	Прибуток на 1 га, грн	Рентабельність, %
до 15000	29	12158	33,1	831	19787	3071	18,4
15000,1-25000	111	20362	34,4	744	21392	3712	21,0
25000,1-35000	47	28605	49,2	822	32533	6403	24,5
більше 35000	31	59505	48,2	532	32027	5707	21,7
По області	218	25095	39,1	742	25050	4491	21,8

Джерело: власні розрахунки.

Розподіл сільськогосподарських підприємств за рівнем витрат на 1 га засвідчує суттєву диференціацію їхніх результатів діяльності. У групі з мінімальними витратами (до 15 тис. грн/га) зосереджено 29 підприємств, які мали середні витрати 12,2 тис. грн/га, урожайність 33,1 ц/га та дохід 19,8 тис. грн/га, що забезпечило прибуток 3,1 тис. грн/га та рентабельність 18,4%. Найчисельнішою є група з

витратами від 15 до 25 тис. грн/га, що включає 111 підприємств, у яких середні витрати становили 20,4 тис. грн/га, урожайність – 34,4 ц/га, а прибуток на гектар – 3,7 тис. грн при рентабельності 21,0%. За умови витрат у межах 25–35 тис. грн/га (47 підприємств) спостерігається найвищий рівень урожайності – 49,2 ц/га, а також максимальні доходи – 32,5 тис. грн/га та прибуток – 6,4 тис. грн/га, що обумовило рентабельність 24,5%. У групі з витратами понад 35 тис. грн/га (31 підприємство) середні витрати досягали 59,5 тис. грн/га, урожайність залишалась відносно високою – 48,2 ц/га, проте доходи склали лише 32,0 тис. грн/га, а прибуток – 5,7 тис. грн/га при рентабельності 21,7%, що вказує на зниження ефективності використання витрат. Загалом по області середні витрати на 1 га становили 25,1 тис. грн, урожайність – 39,1 ц/га, дохід – 25,1 тис. грн/га та прибуток – 4,5 тис. грн/га, а рівень рентабельності склав 21,8%.

Дані таблиці дозволяють зробити кілька конкретних висновків щодо ризиків, які виникають у підприємств при зростанні витрат. Перший з них пов'язаний з ефектом зниження віддачі від витрат. У групі підприємств з витратами понад 35 тис. грн/га урожайність (48,2 ц/га) майже не перевищує показник групи 25–35 тис. грн/га (49,2 ц/га), але витрати зростають удвічі. Це свідчить про ризик неефективного використання ресурсів, коли додаткові витрати не приносять пропорційного приросту результатів. Другий ризик пов'язаний з зменшенням прибутковості. Попри найвищі витрати (59,5 тис. грн/га), прибуток у цій групі становить 5,7 тис. грн/га, що менше за показник у групі 25–35 тис. грн/га (6,4 тис. грн/га). Це означає, що надмірні витрати можуть призвести до зниження абсолютної величини прибутку.

Таким чином, надмірне зростання витрат на гектар не забезпечує пропорційного підвищення урожайності та доходів, що створює ризик зниження прибутковості та рентабельності підприємств. Особливо це проявляється у групі з витратами понад 35 тис. грн/га, де при найвищих витратах прибуток і рентабельність поступаються результатам групи з півнем витрат 25–35 тис. грн/га.

Список використаних джерел:

1. Васильєв О. В., Гой В. В. Управління витратами підприємств у сучасних умовах. Економіка і держава. 2020. № 3. С. 45–51.
2. Debunov A., Yakovenko V. Risk management in agricultural enterprises: cost efficiency and sustainability. Journal of Agricultural Economics. 2021. Vol. 72. P. 112–124.
3. ДСТУ ГОСТ 7.1:2015. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. Київ: Держстандарт України, 2016.

*O.V. Borovykov, Ph.D. in Economics, Professor of the Management
Of Foreign Economic Activity Of Enterprises Department,
State University «Kyiv Aviation Institute»,
State Labor Arbitrator Of National Mediation and Conciliation Service (NSPP)*

MEDIATION AS AN EFFECTIVE CRISIS MANAGEMENT TOOL FOR SOCIAL AND LABOR CONFLICTS IN THE STATE, REGION AND AT THE ENTERPRISE

Mediation is one of the most effective tools for crisis management of social and labor conflicts at the state and regional levels, as well as at the enterprise level. On November 17, 1998, the National Mediation and Conciliation Service (NSPC) was established in accordance with the Decree of the President of Ukraine and in accordance with the Law of

<i>В. Максимчук</i>	
Поведінкова економіка в процесі прийняття управлінських рішень.....	108
<i>М.М. Маслюківська</i>	
Діагностика конкурентного статусу підприємства.....	109
<i>Я. Неделкова</i>	
Методи багатокритеріального вибору при прийнятті управлінських рішень.....	112
<i>А.В. Решетник</i>	
Зростання прибутковості підприємств.....	113

СЕКЦІЯ 3. АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ, РЕГІОНУ, ПІДПРИЄМСТВА

<i>Д.В. Дячков, О.В. Вараксіна, Я.А. Марсов</i>	
Індекс ризикостійкості підприємства як аналітичний інструмент оцінювання конкурентоспроможності.....	115
<i>О.В. Федірець</i>	
Сценарне планування як інструмент формування стратегічного передбачення в кризовому менеджменті.....	117
<i>Д. Шиян, Є. Севрюкова</i>	
Управління ризиком ефективності витрат сільськогосподарських підприємств.....	119
<i>О.В. Воронюков</i>	
Mediation as an effective crisis management tool for social and labor conflicts in the state, region and at the enterprise.....	120
<i>О.В. Вараксіна, Є.Л. Большакова</i>	
Розвиток культури ризик менеджменту в корпоративному середовищі.....	122
<i>О.П. Закорко, І.М. Демиденко</i>	
Адаптивна стратегія як інструмент забезпечення стійкості бізнесу в умовах економічної нестабільності.....	124
<i>О.П. Закорко, Б.М. Гамула</i>	
Сучасні моделі управління ризиками в стратегічному менеджменті: аналітичний і практичний аспект.....	126
<i>Т.С. Іщейкін, В.О. Назмєєва, С.В. Балашов</i>	
Персонал як ключовий фактор ризик-менеджменту.....	128
<i>Ю.О. Мірясов, В.С. Іващенко</i>	
Антикризове управління підприємствами в умовах воєнного стану.....	129
<i>О.В. Смігунова, А.А. Мельніченко</i>	
Інструменти підтримки економічної безпеки підприємств агропродовольчої сфери	130
<i>К.Ю. Затайдух</i>	
Еколого-економічна безпека як чинник збалансованого розвитку села.....	132
<i>О.С. Кошицький</i>	
Формування стратегії антикризового управління підприємством.....	136
<i>В.Р. Петренко, Я.А. Марсов, І.О. Бархатов</i>	
Цифровізація ризик-менеджменту як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства.....	137